

HANDELINGEN

VAN HET

Nederlandsch

Tandheelkundig Genootschap.

4de Serie. — 8de Aflevering.

ZES EN ZESTIGSTE VERGADERING (22ste Jaarvergadering) van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap op Woensdag 11 Maart 1903 in het Tandheelkundig Instituut te Utrecht.

Ten half tien 's morgens zijn reeds vele leden bijeen in de Polikliniekzaal voor het bijwonen der demonstraties.

Dr. Th. Dentz' patienten.

1°. Patient die reeds langen tijd een obturator volgens Suersen draagt voor gespleten gehemelte, die wordt voorgesteld om aan te toonen, dat de randen van de slijmvlies-spleet niet geïrriteerd worden door de harde caoutchouc, als de klos nauwkeurig vervaardigd is.

2°. Patient, die in het Ooglijders-gasthuis verpleegd wordt, kwam met klachten over pijn in de rechteronderkaak. Daar was een praemolaar met gangraeneuse pulpa, die echter niet de schuld was van de pijn. Bij onderzoek bleek een slijmvlies-ulceratie ten gevolge van mercurieele behandeling de oorzaak van de pijn te zijn. Ook op eenige andere plaatsen in den mond waren begin-symptomen van ulceratie. Het mondslijmvlies werd weer in zijn normalen toestand gebracht door mondspoelingen met eene oplossing van sublimaat 1 : 2500. De patient wordt door Dr. Dentz vertoond om de eigenaardigheid te laten zien, dat de pathologische toestand door een kwikpraeparaat veroorzaakt, juist door een ander kwikpraeparaat op snelle en gemakkelijke wijze genezen wordt.

De heer Stewart demonstreert, in vivo, eene distale vulling met eene combinatie van tin-goud en cohesief-goud in M. 1. i. d. Demonstrator wijst hierbij op de groote voordeelen van het gebruik van tin-goud aan het cervicale gedeelte van proximale caviteiten, welke hoofdzakelijk zijn: vlugger werken en gemakkelijker te verkrijgen adaptatie aan de wanden der caviteit.

De heer Witthaus demonstreert hierbij een nieuwe steriliseerbare cofferdamhouder van eigen vinding.

De heer Coebergh demonstreert:

Een patiënt met een bovenkaak-prothèse bevestigd met kogelgewrichtstiften (Rotules à pivot de Touvet-Fanton) in de radices van C. s. d. en s. s. De beide radices zijn voorzien van dekseltjes volgens het systeem van de Richmond-kroon en daaraan zijn bevestigd buisjes uit platina, die in de wortelkanalen steken, ter opname van de stiften. In de caoutchouc-prothèse zijn van de beweegbare stiften alleen de kogelhulsen, waaraan voor versterking een gouden draad, bevestigd. * Demonstrator vermeldt, dat de Rotules verkrijgbaar zijn bij Contenau et Godard. Rue du Boulai 7. Parijs.

Nogmaals demonstreert hij ook de patiënt bij wien in 1898 de C. s. s. na extractie was geplaatst in de opgeboorde extractiewond van P. 1. s. s. — C. s. s. was in doorbraak terwijl er geen plaats was tusschen P. 1. s. s. en I. 2 s. s. Daarom werd deze transplantatie verricht. Nù zijn sporen te zien van resorptie van den wortel, hoewel de tand nog zeer vast staat.

Eveneens is bij dezen patiënt P. 1. s. d. na eene, door behandeling ongeneeselijke, periostitis geëxtraheerd en gereplanteerd. De apices zijn afgeknipt, de kanalen en eene aanwezige perforatie van de radix opgevuld, en eene contour-cement-amalgaam + amalgaam vulling gelegd in de caviteit. Ook deze

* Zie voor uitvoerige beschrijving „Tijdschrift voor Tandheelkunde,” IXde Jaargang, afl. 2. 1902.

tand veroorzaakt geen last aan den patiënt en zit vast in de kaak.

De Heer De Boer demonstreert het kleuren van kunsttanden met Brewster's Porcelain Paint en zegt daarbij het volgende :

HET KLEUREN VAN KUNSTTANDEN.

Wanneer wij bij het vervaardigen van kunstkronen en gebitten de wenschen onzer patiënten zouden opvolgen, dan behoefden wij niet zoovele bezwaren te verwachten als wanneer wij onze eigen wenschen laten gelden, wat betreft de kleur van een tand. De kunst aan de natuur gelijk te maken is een streven, dat ons daarbij dikwijls veel tijd kost en in enkele gevallen zelfs geheel geen bevredigend resultaat oplevert. In de groote hoeveelheden kunsttanden vinden wij menigmaal het gezochte niet en mogen daarom het feit toejuichen, dat wij ons nu in zulke gevallen onafhankelijk van den fabrikant het gewenschte kunnen verschaffen door den tand elke willekeurige kleur en daarom ook elken eigenaardigen vorm te geven. Wanneer wij van een kunsttand het glazuur-vlak wegslijpen en den vorm geheel wijzigen, dan stellen ons de verfstoffen met een hoog smeltpunt in staat juist dat te bereiken, wat wij noodig hebben.

In 1846 heeft Kingsley het eerst, voor zoover bekend, de hoedanigheid der kunsttanden naar speciale gevallen gewijzigd door met eene tandmassa, die waarschijnlijk met uranium geverfd werd, het tandsteen erop na te bootsen.

Mitchell heeft in de laatste jaren vele proeven genomen met verfstoffen, waarbij de tand op de te kleuren plaatsen afgeslepen werd. Dit voldeed wel op volkronen, maar het was tegen soldeeren niet bestand wegens oxydatie en bij het vulcaniseeren werd het zwart, waarschijnlijk door het zwavelwaterstof.

Daarna bracht de Dental Manufacturing Co., te Londen

eene serie verfstoffen in den handel van wit tot zwart met eene vloeistof, die waarschijnlijk bestaat uit glycerine met arabische gom en water, gevolgd door een artikel van Ash & Sons, bestaande uit oxyden van verschillende hoogsmeltende metalen, vermengd met frit en flux, om aanhechting en glans te bevorderen, waarvan de lichtere kleuren niet tegen zulk een hooge temperatuur bestand zijn als de donkere soorten; de eerste branden waarschijnlijk uit.

Voor de applicatie van deze verf wordt de tand eerst op de vereischte plaatsen afgeslepen, dan gewasschen. Het poeder wordt op eene glasplaat met een beenen spatel innig vermengd met cajeput-olie en dit mengsel met een kameelhaar-penseel op de tand gebracht door aanstippen. Daarna wordt de tand in een oven geplaatst en zoo snel mogelijk verhit: eerst tot roodgloe-hitte, vervolgens totdat tand en kaolin-bed dezelfde kleur hebben. Op dit oogenblik wordt de verhitting gestaakt en als de temperatuur tot roodgloe-hitte gedaald is, kan de tand er uitgehaald worden. Tocht is hierbij echter gevaarlijk. Is er niet voldoende kleurstof op gebracht, dan wordt het proces herhaald, hetgeen beter is dan eene dikke laag te appliceeren.

Onafhankelijk van Mitchell experimenteerde ook Reeves in deze richting, op wiens instigatie Brewster eene serie kleuren heeft gefabriceerd, die een zeer hoog smelpunt hebben, zoodat zij stabiel blijven. De serie telt 8 nummers, die ook gemengd kunnen worden aangewend. De vloeistof is hoofdzakelijk cajeput-olie. In de meeste gevallen is het voldoende de rugzijde van den kunststand af te slijpen en daarop, zooals reeds vermeld, de kleurstof te appliceeren en te bakken.

Ten half twaalf ure opent de voorzitter, de heer H a m e r, de vergadering. Aanwezig zijn de heeren leden: Becht, Reinders, van der Hoeven, Schäfer, De Jonge Cohen, Hercken-

rath, J. Stark Gzn., J. Schoondermark, L. Frank, Pestman Koning, Th. Dentz, J. Sanders, G. van den Hoek, Anema, Stewart, M. de Boer, J. Grevers, Hamer, G. Dentz, Witthaus en Coebergh en als gasten de H.H. de Waard en Klinkhamer.

Hij heet de leden welkom en dankt de H.H. demonstratoren voor de moeite die zij genomen hebben om de polikliniek interessanter te maken.

Den Secretaris verzoekt hij de Notulen te lezen.

Naar aanleiding daarvan zegt de heer De Jonge Cohen op, dat hoewel hij geen aanmerking heeft, hij toch op wil merken, dat de Secretaris hier en daar in zijn notulen te subjectief is, hetgeen hij hoopt dat bij de uitgave der Handelingen nog veranderd zal worden.

De Notulen worden overigens goedgekeurd.

De Secretaris leest eveneens de ingekomen stukken :

1°. Een brief van Dr. Sauvez, secretaris van de „Fédération dentaire internationale” met het verzoek een „membre délégué” te benoemen voor de te houden bijeenkomst te Madrid in April 1903.

De heer Witthaus wordt als zoodanig benoemd en neemt deze benoeming aan, hoewel hij vooruit zegt de vergadering waarschijnlijk niet te kunnen bezoeken.

2°. Aanvragen om het lidmaatschap van de heeren T. C. A. Bölger te Haarlem, C. C. Kaijser te Apeldoorn en Dr. M. J. F. Schutte te Haarlem, wier aanvragen respectievelijk gesteund worden door de leden, de H.H. Greeter en Schäfer, de H.H. M. de Boer en L. Frank en de H.H. Dr. Th. Dentz en Hamer.

Na stemming blijken alle drie candidaat-leden te zijn aangenomen.

3°. Een schrijven van Dr. Van der Hoeven, meldende dat hij de benoeming tot Voorzitter van het Genootschap gaarne aanvaardt.

4°. Een schrijven van den Heer P. C. W. Schoondermark te Tiel, waarin hij bedankt voor het lidmaatschap om reden hij het artikel over het verbod van adverteeren niet kan nakomen.

5°. Mededeelingen van de Heeren Bor, Greeter en Kikkert, dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen.

De stukken 3, 4 en 5 worden als kennisgeving aangenomen.

Het voorstel van 't Bestuur om den Bibliothecaris ook tweeden Secretaris te benoemen door eene reglements-wijziging, wordt door den Voorzitter toegelicht. Het Bestuur heeft gemeend om financieele reden en omdat uit informatie blijkt dat het, voor wetenschappelijke vergaderingen, zeer moeilijk is een goed stenograaf te vinden, dezen niet aan te stellen, maar de uitdeeling van papier aan de sprekers *) te doen plaats hebben door een tweeden Secretaris, waarvoor in dit geval de Bibliothecaris de aangewezen persoon is.

De wijziging van het artikel 27: Huish. reglement:

„De Bibliothecaris is belast met de administratie der boekerij en de verspreiding der Handelingen”

bestaat in de toevoeging van:

„en is den Secretaris behulpzaam bij zijne werkzaamheden”.

Deze toevoeging wordt bij stemming aangenomen.

De Secretaris leest nu het Jaarverslag over 1902, wat goedgekeurd wordt en als volgt luidt:

J A A R V E R S L A G.

In het afgelopen jaar heeft het Ned. Tandh. Genootschap onder de leiding van de H.H. Hamer, Voorzitter, Grevers, Vice-Voorzitter, Coebergh, Secretaris, G. W.

*) Deze methode besproken in Handelingen van het N. T. G. 4e Serie Afev. 2, bld. 46.

Dentz, Penningmeester, en M. de Boer, Bibliothecaris, een zeer gunstig standpunt gehad.

Het ledental nam toe met drie t. w. de H.H. Kikkert, J. Stark Gzn. en G. L. van den Hoek.

Er werden 3 vergaderingen gehouden in Maart, Juli en in November, volgens het besluit van de Zomervergadering van Juli, eene tweedaagsche vergadering. Deze werden resp. bezocht door 17 leden en 4 gasten, 13 leden en 2 gasten, 17 leden en 1 gast en 21 leden en 6 gasten.

Onder de besluiten moeten genoemd worden.

1°. De benoeming van den Heer Grevers tot afgevaardigde voor de „Fédération Dentaire Internationale”.

2°. De zending van een request in zake onderwijs-verbetering aan Z.Ex. den Minister v. Binn. Zaken.

3°. Het voor één jaar, op voordeeliger condities dan vroeger, voortzetten van de uitgave der „Handelingen” in het „Tijdschrift voor Tandheelkunde”.

4°. Eene wijziging van het eerste lid van art. 24, welke nu den Secretaris belast met het houden der notulen van gewone- en bestuursvergaderingen.

5°. De Motie van den Heer Frank, waarbij het Genootschap besluit zich in te laten met verandering der examen-eischen en daarvoor eene commissie benoemt bestaande uit de H.H. Frank, Hamer en Witthaus.

De volgende demonstraties werden gehouden:

Dr. Dentz. Obturator voor de bovenkaak.

Coebergh. Geval van Replantatie.

„ Geval van Empyema niet uitgaande van de kiezen.

Fuijt. Toepassing van zwakke inductie-stroomen bij de diagnose van tandziekten.

Frank. Het monteeren van Corundumsteentjes.

Hamer. Twee gevallen van regulatie op modellen en een bij een patient.

- Grevers. Drie gevallen van „Rotation brusque”.
 „ Kliniek over Pyorrhoea alveolaris.
- Witthaus. Nieuwe elektrische apparaten.
 „ Oppervlakkige Chlooraethyl-narcosen.
- G. Dentz. Patient met brugwerk.
 „ „ met Solilagoud-vullingen
- De Boer. Gouden Kroon.
 „ Praepareeren van wortel voor een Richmond-
 kroon.
- Greeter. Jenkins-porcelein-vulling.
 Voorts de volgende voordrachten :
- Dr. Alex Klein (als gast) over „Bacteriologie”.
- Anema. (Voorgelezen door Dr. v. d. Hoeven): Critiek
 op het ontwerp-request der onderwijs-commissie.
- Grevers. Demonstratie en bespreking van een schedel
 met aangezichts-anomalie.
- G. van den Hoek. Nictitatio veroorzaakt door tandlijden.
- De Boer. Causerie over reis naar en verblijf in Chicago.
 „ Orthodontia.
- Frank. Bespreking over het practisch tandh. examen.
- De Jonge Cohen. Over het gebruik van Extractum
 Suprenale in de Tandheelkunde.
- Moest ik verleden jaar de tweeledige noodzakelijk-
 heid uitdrukken voor den bloei van het Genootschap n.l. het
 toetreden van meer nieuwe leden en het houden van voor-
 drachten door meerdere leden dan gewoonlijk, nu kan ik
 ronduit verklaren dat in 't afgelopen jaar, ook voor de toe-
 komst, beide wenschen feiten zijn geworden en zullen blijven.
- Het is zeker, dat een nog schooner bloei van het Genoot-
 schap te wachten staat, hoe enger-aan-een de leden streven
 zullen naar het goede. Moge dit zoo zijn in 1903—1904.

De Penningmeester geeft rekening en verantwoor-
 ding van zijn financieel beheer.

Ontvangsten en Uitgaven van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap.

ONTVANGSTEN.

Aan Contributie 33 leden	264 —
„ Entrée gelden 3 nieuwe leden	9 —
„ Rente Postspaarbank	8 03
„ Gift	40 —
„ 3 Achterstallige contributiën	24 —
„ Afschrijving Postspaarbank	75 —
„ Terugontvangen voor drukwerk „	11 —
„ Verkoop 2 exempl. Handel	2 50
	f 433 53

UITGAVEN.

Per Saldo	f 12 11
„ Uitgezet op de Postspaarbank	291 53
„ Jaarlijksche bijdragen Rotterd. Tandheelk. Vereeniging	2 50
„ Dr. Klein's Amanuensis	6 40
„ Bloemist	12 05
„ Drukwerk, Tijdschr. v. Tandh. „	52 —
„ Verschootten, Voorzitter, Secretaris, Penningm. en Biblioth. „	46 25
„ Saldo	10 69
	f 433 53

UTRECHT, 11 Maart 1903.

(w. g.) GEORGE W. DENTZ.

Penningmeester.

De kas wordt, op verzoek van den Voorzitter, door de Heeren Sanders en G. van den Hoek nagezien en in orde bevonden.

Tevens deelt de Penningmeester mede, dat hij rooskleuriger blik op den financiëleen toestand kan geven dan in de vorige vergadering, doordien de drukkers-rekening zeer is medegevallen en bovendien eene schenking van *f* 40.00 door een der leden is gedaan. Het is nu zelfs zoover, dat hij een der rentelooze aandelen van *f* 100 zal kunnen aflossen, als de vergadering zulks goedkeurt.

Dit laatste wordt goedgekeurd.

De Voorzitter, de heer Hamer, treedt met eenige afscheidswaarden aan de bestuursleden en de leden als voorzitter af en installeert den nieuwen voorzitter Dr. Van der Hoeven. Hij spreekt zijn volste vertrouwen uit in den nieuwen titularis terwijl hij zeker weet, dat hij het Genootschap in de goede richting zal sturen.

Tevens herinnert hij de leden aan het feit, dat de Penningmeester, de heer G. W. Dentz, heden 15 jaar in die functie is. Hij dankt hem voor het zeer vele wat hij in die functie, als bestuurslid en als lid heeft gedaan en huldigt den jubilaris met het aanbieden van een lauwerkrans. Met luid applaus en handdrukken huldigt de vergadering den jubilaris.

De heer G. Dentz, geroerd door de onverwachte hulde, dankt de aanwezigen met eenige hartelijke woorden.

Hierna wordt eene pauze gehouden van 1.15—2.15 uur.

Dr. Van der Hoeven, de nieuw-benoemde voorzitter, heropent de vergadering.

Mijne Heeren!

Het is met een beschroomd gemoed, dat ik den Voorzittershamer overneem. En wel in de eerste plaats, omdat ik dat doe uit de handen van den Heer Hamer, die gedurende de

twee laatste jaren getoond heeft zulk een uitnemend Voorzitter te zijn. Met vaste hand heeft hij de vergaderingen geleid, maar meer dan dat heeft hij gedaan, er is van hem uitgegaan bezieling en leven. Hij is het, die onvermoeid zich beijvert om de tandheelkunde in Nederland te verheffen en te brengen op het peil, waarop zij staat in die landen, die den toon aangeven in ons vak. Hij is het, die nogmaals in onze vergadering de onderwijs-quaestie aan de orde heeft gesteld en die met U heeft saamgewerkt om bij de regeering wederom aan te dringen op verbeteringen in onzen achterlijken toestand.

Hij is het ook, die de vergaderingen aantrekkelijk wist te maken door te zorgen voor een smakelijk programma van werkzaamheden.

Zou ik dan niet met een beschroomd gemoed van zóó iemand den hamer overnemen?

Wanneer ik dan toch mij bereid verklaard heb om uwe vergaderingen te leiden, dan is het omdat ik wel moest zwichten voor het bewijs van vertrouwen, dat gij, leden, mij gegeven hebt door mij met algemeene stemmen tot voorzitter te benoemen en waarvoor ik U hier mijn oprechten dank betuig. Ik put daaruit de overtuiging, dat ik op Uwe sympathie en niet minder op Uwe toegevendheid mag rekenen, wanneer gij straks mijne tekortkomingen zult hebben te beoordeelen. Maar ik weet ook aan steun zal het mij niet ontbreken, want ik vind in het bestuur oude beproefde krachten, waarmee ik verzekerd ben aangenaam te zullen samenwerken tot het doel, waarvoor wij ons allen hier vereenigen: van elkaar te leeren en met elkaar te strijden voor éézelfde doel, voor de verheffing van ons vak.

De Heer A n e m a verzoekt om voorlezing van een te laat ingekomen voordracht getiteld: „Tandheelkunde als wetenschap en als handwerk” en wel vóór het rapport der com-

missie in zake het examen-vraagstuk. Hij leest eenige zinsneden voor om te bewijzen, dat het nuttig zal zijn als aan zijn verzoek wordt voldaan.

De Voorzitter wenscht hierover te laten stemmen.

Dr. Th. Dentz wenscht echter op te merken, dat niemand hier eigenlijk op prioriteit van spreken aanspraak mag maken.

Dr. Becht zegt dat hij er tegen is als er nieuwe gezichtspunten geopend worden in het door den Heer Anema bedoelde stuk.

De Heer Frank stelt voor, dat de vergadering den Heer Anema toestaat als eerste discussiant op te treden.

Dit voorstel wordt goedgekeurd zonder stemming.

Den Heer Frank wordt het woord gegeven als rapporteur der „examen-vraagstuk-commissie”.

Deze leest alle ingekomen stukken, de antwoorden op het door de commissie (in Februari) aan alle leden verzonden ontwerp-adres bestemd voor de commissie belast met het afnemen der examens als Arts en Tandmeester.

Tevens vermeldt hij, dat de commissie zeer vele der ingekomen aanvragen om wijzigingen wenscht over te nemen. Daardoor is ook de *overweging* en *wensch* van zijn oorspronkelijken vorm gewijzigd, zoodanig als deze nu op 't zwarte bord is opgesteld.

Na applaus der vergadering en eenige woorden van sympathie en bewondering van den Voorzitter voor het werk der commissie, geeft deze, zooals besloten, het woord aan den Heer Anema, voor zijn voordracht getiteld: „Tandheekunde als wetenschap en als handwerk”.

Gedurende geruimen tijd houdt de Heer Anema de vergadering bezig met zijne inzichten en verklaringen in zake onderwijs en examens in de Tandheekunde.

Hierna vraagt de Voorzitter aan de vergadering of zij met de door de commissie aangegeven richting van handelen wenscht mede te gaan of het voorstel van den

Heer F u i j t (in zijn schriftelijk antwoord gevat) wil volgen om eene geheel andere richting in te slaan, eene richting, die echter niet is aangeduid.

De Heer F u i j t wenscht zijn voorstel te laten vervallen, omdat de commissie afstand heeft gedaan van het woord „*verbinden*”, waar zij spreekt van aan de examen-commissie voor te stellen eischen.

Daar niemand meer het woord verlangt meent de V o o r z i t t e r de verschillende leden tot spreken te kunnen aanzetten door de „Overweging en wensch” in discussie te brengen.

Hoofdzakelijk wordt nu over dit stuk gesproken door Dr. D e n t z, den Voorzitter Dr. v. d. H o e v e n en den Heer D e J o n g e C o h e n, ieder beantwoord door de Heeren W i t t h a u s en F r a n k als leden der commissie.

Voornamelijk wordt door de voorgestelde wijzigingen van Dr. D e n t z verandering gebracht in de op het zwarte bord geformuleerde „Overweging en wensch” en deze wijzigingen alle door de commissie en de vergadering goedgekeurd.

Alléén dat Dr. D e n t z ook wenschte te wijzen op de onvoldoende bezoldiging, wordt door den Heer F r a n k bestreden en hoewel door Dr. D e n t z niet geheel losgelaten, toch voor ditmaal prijsgegeven.

De „Overweging en wensch” wordt, zooals gewijzigd, door den V o o r z i t t e r nog eens gelezen en aangenomen.

Het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap, gevestigd te Utrecht, erkend bij Koninklijk Besluit van 26 October 1880, overwegende:

dat de inrichting van het tandheelkundig onderwijs in Nederland aan de tegenwoordige eischen niet voldoet;

dat in afwachting van de betere regeling hiervan en van het theoretisch tandheelkundig examen, het practisch examen een grooteren waarborg zou kunnen opleveren

voor voldoende bekwaamheid van den aanstaanden tandheelkundige ;

WENSCHT,

dat het afnemen van dit practisch examen op zoodanige wijze geregeld worde, dat de candidaat het bewijs zal kunnen leveren van kennis en vaardigheid, zooals die door de moderne tandheelkunde wordt geeischt ;

dat de candidaat van te voren zoo nauwkeurig mogelijk op de hoogte worde gebracht van de eischen, waaraan hij zal moeten voldoen.

Nu brengt de Voorzitter in bespreking het „Schema voor het afnemen van het practisch tandheelkundig examen”, voorkomende in het ontwerp-adres.

De heer A n e m a het woord verkrijgende over het „Schema” wenscht daarin onder *V. d.* in plaats van „*periodontitis* door trepanatie”, te lezen „*tandkas-absces* door trepanatie”, althans als hij de beteekenis begrepen heeft waarin hier het woord trepanatie gebruikt is en waarbij de heer A. denkt aan trepanatie van den proc. alveol. bij een chronisch tandkas-absces.

De heer W i t t h a u s zegt dat het woord trepanatie, hier betrekking heeft op *het aanboren eener pulpaholle*.

De heer A n e m a antwoordt dat hier weer een nieuw bewijs is geleverd, voor zijn bewering, dat het gebruik van vreemde woorden aanleiding kan geven tot niet-begrijpen en tot misverstand.

Met betrekking tot V of een nieuw nummer waaronder zullen komen, kaakfracturen en obturatoren wenscht de heer A n e m a nogmaals erop te wijzen, dat wij bij de uitbreiding van het „Schema” er aan moeten denken, dat de tijd' beschikbaar voor het practisch examen, uit den aard

van eigenaardige omstandigheden en toestanden, slechts kort kan zijn, dat de examinatoren aan alle einden en kanten bij hun onderzoek naar de *geschiktheid* en *handigheid* van den candidaat bij het *behandelen* van *tandziekten* te kort zullen schieten. Waarom dan weer dit toevoegsel over kaakfracturen en obturatoren, waarom weer de gelegenheid te openen voor nieuwe *besprekingen* die den tijd zullen stelen, die aan de *behandelingen* toekomt?

Hij wenscht het nieuwe nummer voorgesteld door Dr. Th. Dentz en overgenomen door de Commissie niet op te nemen.

XII wenscht de heer A n e m a eenigszins aan te vullen, door hier onder te lezen: *a.* een regulatieplan opmaken; *b.* een regulatieband vervaardigen en inpassen; *c.* een regulatie-toestel inpassen.

De verschillende punten worden nagegaan en afgestemd.

Punt I wordt redactioneel gewijzigd goedgekeurd.

„ II, III, IV goedgekeurd.

„ V wordt uitgebreid met twee onderdeelen n. l. *k.* kaakfractuur; *l.* gespleten gehemelte. (Voorstel Dr. Dentz.)

Punt VI—XI goedgekeurd.

Punt XII wordt gewijzigd: *a.* een regulatie-indicatie. *b.* een regulatie-band vervaardigen in vivo; *c.* regulatietoestel plaatsen.

(Gewijzigd voorstel van den Heer A n e m a).

Na eenige discussie tusschen de Heeren Dr. Dentz, H a m e r en Witthaus wordt besloten in de *toelichting* van de „Overweging” te plaatsen, dat het gewenscht is den examen-duur te bepalen op *minstens* drie dagen, zoodat daardoor alle vrijheid van verlenging boven de drie dagen aan de commissie wordt overgelaten.

De Heer Witthaus wenscht er met nadruk op te wijzen dat het verlangen der Commissie in zake dit vraagstuk is,

dat de examen-commissie, haar plan volgende, het „Schema” door elken candidaat *geheel* zal doen afwerken.

Nu komt aan de orde de kwestie der *vreemde woorden*. De heer A n e m a had reeds in z'n schrijven aan de commissie, vele tientallen daarvan in het groote stuk en het schema der commissie veranderd, maar was, omdat het werkje wat vervelend was, er mee opgehouden. In algemeene termen was hij er in de brief aan de commissie in de volgende bewoordingen tegen.

Zie hiervoor brief Secret. Handelingen van 21 April '03.

Zie gedrukte besprekingen der Examen-Commissie.

„Ik ben zoo vrij geweest vele niet-Hollandsche woorden in uw proef-ontwerp te vervangen door Nederlandsche. —

De redenen die ik daarvoor heb zijn de volgende :

1°. De zucht — zonder meer, — om mijne moedertaal zoo zuiver mogelijk te gebruiken en vrij te houden van vreemde smetten ;

2°. de overweging dat wij, bewoners van 'n klein land, ook op tandheelkundig gebied ons moeten laven aan vreemde bron, al spoedig geen zin meer zouden neerschrijven, waar niet één of meer vreemde woorden in voorkwamen, als wij niet tusschentijds eenigszins taalzuiverend optraden ;

3°. kunnen zelfs vele woorden van Latijnschen en Grieksch en oorsprong — ingeburgerd door de vroeger bij alle ontwikkelde menschen aanwezige klassieke opleiding — met eenigen goeden wil vervangen worden door zuiver Hollandsche woorden, die wanneer ze eenigen tijd in het gebruik zijn geweest even zoozeer tot ons zullen spreken als dit nu de vreemde uitdrukkingen doen ;

4°. geeft het gebruik van vreemde woorden aanleiding tot niet-begrijpen en misverstand ;

5°. Uw program zal dienst moeten doen als leiddraad voor 't praktisch examen, voor den Nederlandschen leerling-tandmeester. Het is 'n soort plan voor studie door het

Genootschap aangeraden, het is 'n *opvoedkundig* stuk. Vele jongelieden zullen het lezen.

Het moet daarom 'n voorbeeld geven van zooveel mogelijk zuivere taal en van het in „*Nederland Nederlandsch*.” Het moet tevens een bewijs leveren dat wij tandmeesters niet wenschen mede te doen met het dom-wetenschappelijk gedoe van vele geleerden, zich uitende in 'n taalverbastering, waarvan zij slechts den sleutel bezitten, een taalverbastering, die maar al te vaak ten doel heeft om een eigen gemaakt voetstuk van ongenaakbare deftigheid en hoovaardige geleerdheid nog hooger te maken :

Als wij in deze richting samenwerkten, ik twijfel er niet aan, zeer zeker zouden wij heel wat woorden van Engelschen, Duitschen, Griekschen en Latijnschen oorsprong door Nederlandsche woorden en uitdrukkingen kunnen vervangen. Zeker ook ik ben er van overtuigd dat het beter is sommige woorden en uitdrukkingen nog onvertaald te laten ; waar wij echter wèl in staat zijn eene vertaling te leveren, zijn wij het om bovengenoemde redenen verplicht.

Het voorstel, om in den geest — door den heer A n e m a bedoeld — het stuk te wijzigen wordt nu aangenomen.

Daarna is aan de orde de door den heer A n e m a gewenschte toevoeging aan het stuk der commissie, bij welke toevoeging sprake zal zijn van een raad aan de candidaat-tandmeesters om. *voor hunne studie en prakt.-oefeningen, om te zien naar buitenlandsche inrichtingen van onderwijs.*

De heer A n e m a licht deze toevoeging volgenderwijs toe :

Waar ik in m'n brief aan de commissie schreef: „Omdat vooral Bijlage I (ik bedoel hiermede het groote hoofdstuk dat heet „Overzicht van de ziekten die elke tandheekkundige moet kennen enz.”) aanspraak mag maken op den naam van *raad* of voorbereiding van een leerplan voor het

prakt.-examen, wenschte ik uitdrukkelijk te vermelden, *dat de candidaat-tandmeester niet kan volstaan met het onderwijs aan het zoogenaamde tandheelk.-instiluut in Utrecht.*

In dit „zoogenaamde” schuilt geene aantijging, wel zou ik als mijn meening willen zeggen dat de naam: „Tandheerkundig Instituut” in groote letters op het kliniek gebouw aangebracht, bij mij een gewaarwording opwekt gelijk aan die welke ik krijg, als de redakteur—uitgever eener courant, den datum van *morgen*, op z'n courant van *heden* plaatst. Men spreekt in zulk een geval van *antidateeren*.

Mijne redenen, nader uitgewerkt, die mij noopen U voor te stellen het toevoegsel te doen opnemen zijn de volgende:

Indien er geëxamineerd zal worden naar de voorgestelde eischen en eenigszins in mijn geest, dan zal de kans op „gelukjes” afnemen.

Waar volgens de, op een onzer vergaderingen, uitgesproken bewering van een der examinatoren, tot nog toe 'n candidaat die bij 't examen in diagnostiek had voldaan *reeds voor $\frac{3}{4}$ geslaagd was*, zullen nu de technische vakken, waarschijnlijk meer gewicht in de schaal leggen, waardoor het domme geluk, dat bij de diagnose zulk een groote rol speelt, meer en meer op den achtergrond zal worden gedreven.

Toen voornamelijk nog de diagnose bij het examen den doorslag gaf, had men in zooverre een rechtvaardigen toestand, dat juist op de kliniek in Utrecht, waar het examen wordt afgenomen, de lector in tandheerkunde, die zich belast met dit onderwijs, er toe kon medewerken dat de candidaat, althans wat diagnostiek betreft, niet onbeslagen ten ijs kwam.

De heer Coebergh eindigde z'n lezing over het onderwijs in Utrecht, met den wensch uit te spreken dat over niet te langen tijd het onderwijs in tandheerkunde „volstrekt voldoende” zou zijn.

Men behoeft geen groot wijsgeer te zijn om hierin 'n

meening te vinden, die niet zeer ver van anderer opvatting afstaat, die zegt dat het onderwijs *nu onvoldoende en onvolledig is*. Onvoldoende vooral in vergelijking met de aanstaande exameneischen, maar ook in verhouding tot de *nieuwe en betere wijze* van examineeren.

Ook de heer *Coebergh* meent dat het onderwijs in klinische diagnostiek goed is.

Welnu dan: het „onvoldoende” en „onvolledige” bij het onderwijs moet dan liggen in de overschietende vakken, waarvan dan ook slechts zeer weinige als b.v. operatieve tandheelkunst en nog een enkele iet of wat tot hun recht komen, maar waarbij ook van „geregeld” onderwijs, en van *goed gecontroleerde oefeningen* geen sprake is.

De lezing van het opstel van den heer C. versterkte mij nog meer in deze meening.

Zelfs de „oefeningen” in operatieve tandheelkunst, *zonder de voorbereiding van colleges*, en *zonder de verplichte contrôle van het werk der praktikanten, door den assistent*, waardoor de praktikant zooveel knoeit als hij zelf verkiest, deze gebrekige onderwijsmethode kan geene goede voorbereiding geven voor de exameneischen in operatieve tandheelkunde onzer commissie.

Het opstel van den heer C. doet mij ook zien hoe vele candidaten in de jaren van 1896 tot en met 1901, de kliniek in Utrecht als eenige opleidingsschool kozen. Deze laatsten hadden bij het examen zeker niet het minste succes.

Welnu, als wij althans nog eenige waarde hechten aan *onderwijs* in 't algemeen, dan zullen, in vergelijking met het onvoldoende en onvolledige onderwijs in Utrecht en bij de meer *voldoende* wordende exameneischen, er onder hen die de kliniek in Utrecht, na de invoering der nieuwe examen-wijze blijven beschouwen als een *Tandheelkundig Instituut*, zeker en gewis vele slachtoffers moeten vallen.

Velen zullen bouwende op het succes van anderen, geen reden zien om in 't *buitenland*, datgene te leeren, wat *Utrecht* hen niet kan geven. Velen zullen ook om geldelijke redenen, gaarne de naam gelooven die in groote letters spreekt van „*Tandheelkundig Instituut der Rijksuniversiteit*”. Velen zullen nièt willen luisteren naar de stem der vrees, die even in hen zal spreken, als zij de „*overweging*” van het Genootschap lezen, maar er geene bepaalde *waarschuwing* aan toegevoegd vinden.

Nu is het waar dat het Genootschap zich niet op 'n philanthropisch of ziekelijk-medelijgend standpunt heeft te plaatsen, maar waar het Genootschap de aanlegger is van een plan, dat voor vele candidaten noodlottig kan worden, indien, zooals spoedig zal blijken, het onderwijs in Utrecht niet — minder dan dit vroeger het geval was — in overeenstemming zal zijn met de exameneischen, dan zeg ik, die als lid van het Genootschap een gedeelte der verantwoording draag, dat het Genootschap *verplicht* is aan het stuk der commissie een „raad” toe te voegen, ongeveer gevat in den volgende vorm:

Zoolàng de tandheelkundige kliniek in Utrecht wat het onderwijs betreft bijkans in alles te kort schiet, waardoor zij zich de naam van „Tandheelkundig Instituut” nog niet kan waardig maken — *en de wetgever aan zijne belofte om aan minstens één universiteit in Nederland onderwijs in tandheelkunde te geven nog niet behoorlijk heeft voldaan* — zoolang wenschet het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap den leerling-tandmeester *in gemoede* aan te raden om voor zijne praktische vorming niet te volstaan met *het onvoldoende onderwijs in Utrecht*, maar, om alvorens zich voor het prakt.-tandheelk.-examen aan te melden, ook nog *een buitenlandsche onderwijsinrichting* te bezoeken.

De vergadering en de commissie keuren het voorstel van den Heer A n e m a goed en zal in een, door de commissie

te bepalen vorm, een „raad” in het stuk worden ingevoegd in den geest als door den Heer A n e m a gesproken werd.

De „toelichting van de wijze van examineeren” welke volgt op het „schema” wordt niet verder in onderdeelen besproken, en goedgekeurd in de veronderstelling, dat de commissie er ook nog de noodige redactioneële wijzigingen in zal brengen. Aan de commissie wordt machtiging gegeven het „adres” te doen drukken, hetwelk onderteekend zal worden door den Voorzitter en Secretaris van het Genootschap.

Voor de toezending aan de commissie en aan alle belanghebbenden zal zorg gedragen moeten worden door den Secretaris.

Eindelijk wordt besloten, dat commissie in zake het examen-vraagstuk *permanent* is, daar zij telken jare in de jaarvergadering het nu goedgekeurde adres, het programma in deze zaak van het Nederlandsch Tandh. Genootschap, zal moeten herzien en eventueel wijzigen naar de omstandigheden.

Op voorstel van den Heer Hamer, stelt de Voorzitter voor de onderwijs-uitbreidings-commissie te dechargeeren en te ontbinden.

Daar echter in onderwijs-zaken ook nog een en ander te doen valt, wordt aan de examen-vraagstuk-commissie opgedragen ook de onderwijszaken te behartigen.

De commissieleden (Frank, Hamer, Witthaus) nemen deze uitbreiding van hun taak aan.

De Heer De Jonge Cohen stelt voor, dat in eene volgende vergadering uitgemaakt worde of het bestaan dezer commissie, nu zij permanent verklaard is in het reglement zal worden opgenomen, met omschrijving harer functies.

De Voorzitter zal dit in de volgende vergadering brengen.

Nog wordt, na rondvraag door den Voorzitter, besloten de zomervergadering in Utrecht te houden en de tijd aan het bestuur overgelaten.

Hoewel nog veel van het programma te behandelen overblijft, twee wetenschappelijke voordrachten en vrije mededeelingen, wordt op algemeen verlangen door den Voorzitter de vergadering gesloten om 6 uur.
